

VRE-torjuntaohjeita terveyskeskusten vuodeosastoille tai ympärivuorokautisen hoivan yksiköille

Ohje on tarkoitettu **hygieniavastuuhenkilöiden** käyttöön laitoksen omien toimintaohjeiden pohjaksi.

1 1. VRE-kantaja

Vankomysiinille resistentin enterokokin eli VRE:n kantaja on henkilö, jolla on todettu VRE seulontanäytteessä tai kliinisessä bakteeriviljelynäytteessä.

Jos terveyskeskus vuodeosastolla tai pitkäaikaisyksikössä olevalta potilaalta/asukkaalta löytyy VRE, ole yhteydessä **oman kuntasi hygieniahoitajaan** ja tarvittaessa HUS-alueen hygieniahoitajaan tai Mobiiliyksikön hygieniahoitajaan tai infektio lääkäriin. Mahdollisen epidemian selvitys ohjeistetaan erikseen.

Kantajuustieto merkitään sähköisen sairaskertomuksen riskitietoihin. Hygieniahoitajien/yhdyshenkilöiden tulee keskenään huolehtia, että merkinnät ovat ajan tasalla sekä erikoissairaanhoidossa että perusterveydenhuollossa. Tieto kantajuudesta merkitään aina lisäksi mm. lähetteisiin, kun potilas/asukas siirtyy toiseen hoitolaitokseen tai sairaalaan.

1.1 Varotoimet

Tavanomaisten varotoimien lisäksi noudatetaan **kosketusvarotoimia** (varotoimet kuvattu ohjeen lopussa).

VRE-kantajaa hoidetaan ensisijaisesti **yhden hengen huoneessa**, jossa on oma WC ja suihku.

Terveyskeskussairaaloiden vuodeosastoilla kantajat voivat liikkua ohjeistetusti ja tarvittaessa valvotusti potilashuoneen ulkopuolella.

Ympärivuorokautisen hoivan yksikön **huoneen ulkopuolella tavanomaiset varotoimet** riittävät potilaan/asukkaan ohjaamisessa, mutta mahdollisissa **hoitotoimenpiteissä ja esimerkiksi fysioterapiassa kosketusvarotoimet**.

1.2 Yleiset periaatteet varotoimien toteutuksessa

Varotoimet eivät saa heikentää hoidon laatua tai mahdollisuutta virkistykseen ja kuntoutukseen. Potilaan/asukkaan on voitava liikkua myös huoneen ulkopuolella.

Potilaan/asukkaan liikkua oman huoneen ulkopuolella:

- Päällä puhtaat vaatteet (ei eritteitä), mahdolliset haavat peitettynä.
- Potilasta/asukasta ohjataan hieromaan käsiinsä alkoholikäsihuhdetta huoneesta poistuessa ja sinne palatessa.
- Henkilökunta käyttää potilasta/asukasta ohjattaessa käsihuhdetta.
- Fysioterapiassa, suihkutuksissa tms. kontakteissa, joissa työasu koskettaa potilasta/asukasta, henkilökunta noudattaa kosketuseristyksen varotoimia eli käyttää samoja suojaimia kuin huoneessa työskennellessä. **Fysioterapia- ja pesutilat- ja välineet puhdistetaan asianmukaisesti jokaisen potilaan/asukkaiden välillä**, oli tiedossa ongelmamikrobin kantajuutta tai ei.

1.3 Huonejärjestelyt

Jos yhden hengen huonetta ei ole käytettävissä, ota yhteys kunnan, alueen tai Mobiiliyksikön hygieniahoitajaan ja etsitään paras mahdollinen vaihtoehto.

Tilavarotoimimia voidaan harkita (esim. tk-sairaalassa tai laitosasumisyksikössä), jolloin potilas/asukas sijoitetaan useamman hengen huoneeseen ei-kantajien kanssa.

- Tilavarotoimet sopivat paremmin tilapäisratkaisuksi esimerkiksi tk-sairaalassa kuin ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä.
- **Tilavarotoimet** sopivat VRE -kantajille, joiden viimeaikaiset VRE-viljelynäytteet ovat olleet negatiiviset.
- **Tilavarotoimet** eivät sovi, jos potilas/asukas kontaminoi ympäristöä (esim. inkontinenssi tai erittävät haavat, joissa kasvaa VRE).
- Tilavarotoimien toteutus:
  - Huoneeksi valitaan paikkaluvultaan pienin mahdollinen huone, jossa vuoteiden välillä etäisyys on vähintään 1,5 m.
  - Vuodepaikka rajataan sermein tai verhoihin ja hoidossa noudatetaan kosketusvarotoimia.
  - Suojaimet riisutaan eristysalueella roska-astiaan ja kädet desinfioidaan ennen alueelta poistumista.

1.4 VRE-näytteet

VRE-kantajasta otetaan **yhdet** VRE-seulontanäytteet (KL 1788):

- aina ennen suunniteltua leikkaushoitoa potilaalla/asukkaalla (ajatellen VRE:n aiheuttaman infektion mahdollisuutta: konsultoi tarvittaessa infektiolääkäriä).
- sijoitettaessa potilasta/asukasta VRE-huoneeseen tai kohorttiin (ajatellen tartuntariskiä).
- jos edellisistä positiivisista seulontanäytteistä on yli vuosi (arvioidaan passivoinnin mahdollisuuksia tai kun kyseessä on ympärivuorokautisen hoivayksikön vuosiseulonta)
- sijoitettaessa potilasta/asukasta ympärivuorokautisen hoivan yksikköön (arvioidaan tartuntariskiä)

Näytteenottokohdat:

- rektum
- erittävät haavat
- vierasesineiden tyvet (gastrostooma, suprapubinen katetri)
- katetripotilaan virtsa, jos katetri on ollut yli viikon
- trakea, jos keinoilmatie

1.5 VRE-kantajuuden passivointi

Kantajuustiedon purkamista voidaan harkita aikaisintaan **1 vuoden kuluttua viimeisestä positiivisesta** näytteestä (I-seulontanäyte). Tämän jälkeen otetaan II-III-seulontanäytteet >2 kk ja 3 kk ensimmäisistä negatiivisista seulontanäytteistä.

Ympärivuorokautisen hoivan yksikössä, jossa kantajat eivät kykene noudattamaan infektioidentorijuntaohjeita, kantajien **passivointi vaatii erityistä harkintaa**. Riskitiedon poistamisesta ja antibioottien vaikutuksesta (vähintään **2 viikkoa** kuurin päättymisen jälkeen) seulontanäytteiden tulkintaan konsultoidaan aina infektiolääkäriä ja hygieniahoitajaa.

2 VRE-altistunut

VRE-altistunut on henkilö, jota on hoidettu samassa huoneessa VRE-kantajan kanssa tai samalla osastolla VRE-epidemian aikana. VRE-altistustieto tarkoittaa, että potilaalla/asukkaalla voi olla VRE, joten asia on pyrittävä selvittämään sairaala- tai laitoshoidon aikana viipymättä. Tartuntojen tai epidemian selvityksestä vastaava henkilö, esim. hygieniahoitaja määrittelee ja kirjaa altistuneet sähköisen sairaskertomuksen riskitietoihin. Jos kantajuus saadaan poissuljettua VRE-näyttein, sairaala/laitoskohtaisen käytännön mukaan sovittu vastuuhenkilö poistaa riskitietomerkin ja ilmoittaa myös perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon. Jos altistustietoa ei saada purettua, se merkitään aina lisäksi mm. läheteisiin, kun potilas/asukas siirtyy toiseen hoitolaitokseen tai sairaalaan.

2.1 Varotoimet

Mikäli potilas/asukas on altistunut edelleen **käynnissä olevalla hoitajaksolla**, häntä hoidetaan **kosketusvarotoimin**, kunnes on saatu negatiiviset tulokset VRE-näytteistä (varotoimet kuvattu ohjeen lopussa).

Jos potilas/asukas on **ehtinyt kotiutua** altistumisen jälkeen ennen nykyistä hoitajaksoa, hänet hoidetaan **tavanomaisin varotoimin**.

2.2 VRE-näytteet

Altistuneelta otetaan VRE-seulontanäytteet (KL 1788) **kahtena eri päivänä**. Näytteenottokohdat:

- rektum
- erittävät haavat
- vierasesineiden tyvet (gastrostooma, suprapubinen katetri)
- katetripotilaan virtsa, jos katetri on ollut yli viikon
- trakea, jos keinoilmatie

Näytevastauksista ilmoitetaan **kunnan hygieniahoitajalle** ja alueen erikoissairaanhoidon hygieniahoitajalle.

3 Muu riski VRE-kantajudelle

Seuraaviin potilas/asukasryhmiin suhtaudutaan kuten VRE-kantajiin kunnes on saatu **kahdet negatiiviset** VRE-seulontanäytteet:

- Jos potilas/asukas ollut yli 24 tuntia sairaalahoidossa tai on tehty polikliininen toimenpide ulkomailla viimeisen 12kk aikana, otetaan myös MRSA- ja MDRsVi –seulontanäytteet. Potilaan/asukkaan siirtyessä suorana siirtona ulkomaisesta sairaalasta otetaan lisäksi *Candida auris* -näytteet.
- Lähettävän yksikön läheteessä tieto laitoksen MDR-mikrobitilanteesta.
- Potilaan/asukkaan kanssa samassa taloudessa asuvalla henkilöllä on todettu VRE

Potilasta/asukasta hoidetaan **kosketusvarotoimin**, kunnes VRE-näytteet poissulkevat kantajuuden.

4 Muuta tärkeää epidemian ennaltaehkäisemiseksi

Hyvä käsihygienia on keskeistä. Erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että käsineet ovat työvaihe- ja potilas/asukaskohtaiset eikä niillä kontaminoida ympäristöä.

Sekä sairaalassa että hoivayksikössä huolehditaan erityisesti saniteettitilojen puhtaudesta.

- Suihkulaverit, suihkutuolit yms. puhdistetaan **jokaisen** potilas/asukaskäytön jälkeen.
- Alusastiat ja virtsapullot pestään jokaisen käytön jälkeen desinfioidussa pesukoneessa tai desinfioidulla puhdistusaineella.
- Suihkupäät ja -letkut puhdistetaan **kerran viikossa**.
- Käytössä olevien suihkuessujen tulee olla **kertakäyttöisiä**.
- Eritetahrojen poisto tavanomaisten varotoimien mukaan.

Jos on mahdollista, myös henkilökunta kohortoidaan eli VRE-potilaita/asukkaita tai altistuneita sekä puhtaita potilaita/asukkaita hoitavat **eri hoitajat**. Usein tämä on mahdollista päivävuoron aikana.

Terveyskeskussairaaloissa tai ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä, joissa hoidetaan useita VRE-kantajia, voidaan harkita kantajien keskittämistä yhdelle osastolle.

- Kohorttiosastoista tulee informoida alueen erikoissairaanhoidon sekä kunnan hygieniahoitajaa
- Yksiköissä, joissa hoidetaan VRE-kantajia, on hyvä ottaa herkästi kliinisiä bakteeriviljelynäytteitä esimerkiksi virtsatieinfektioista. Kyseisellä osastolla tehdään **määrävälein** (esimerkiksi kerran vuodessa) VRE-**seulonta**. Jos VRE-kantajat muuttuvat seurannassa VRE-negatiiviseksi, rutiiniseulontoja muista potilaista/asukkaista ei tarvita.
- Jos yksikkö, jossa asuu VRE-kantaja/kantajia, lähettää asukkaan sairaalaan tai johonkin jatkokohoitolaitokseen, **lähetteessä** tulee olla **maininta** mahdollisesta VRE-kantajuudesta varotoimien toteutumisen varmistamiseksi ja sairaalaan leviävän epidemian ennaltaehkäisemiseksi.

Ympärivuorokautisen hoivan yksikössä olevaa asukasta ei ole yleensä perusteltua siirtää laitoksesta toiseen tai omasta yhden hengen huoneestaan tai asunnostaan toiseen VRE-kantajuuden tultua tietoon hoidon aikana.

5 VRE-epidemian selvittäminen

- Jos osastolla on löytynyt edeltävien kuukausien aikana useita (esim. 6 kk aikana 3 kpl) VRE-löydöksiä infektion vuoksi otetuissa viljelynäytteissä, osastolla saattaa olla VRE-epidemia ja koko osasto kannattaa seuloa. Seulontapäätöksestä kannattaa keskustella laitoksen epidemiaselvityksestä vastaavan henkilön kanssa kunnan hygieniahoitajaa/Mobiiliyksikköä konsultoiden. Jos seulonnassa löytyy lisää kantajia, harkitaan ajankohta, jolloin koko osasto seulotaan uudelleen.
- Epidemian selvityksessä noudatetaan samoja periaatteita kuin MRSA:n kohdalla.

Lisätietoja:

Mobiiliyksikkö / Hygieniahoitaja Jaana Vatanen 050 427 0982, Infektiolääkärit Mari Kanerva ja Keiju Kontula (vaihteen kautta 09-4711)

Tavanomaiset varotoimet - Aina kaikkien potilaiden/asukkaiden hoidossa

Työasu	<ul style="list-style-type: none"> • Työvaatteessa lyhyet hihat tai hihat käärittyinä kyynärpäihin asti • Työvaatteet vaihdetaan siviilivaatteisiin työpäivän päätteeksi
Huoneen valinta	<ul style="list-style-type: none"> • 1 h huone, jos potilas tahraa ympäristöä eritteillä (uloste, virtsa, ihohilse, haava, absessi) tai ei kykene noudattamaan hygieniatoimia
Käsihygieniä	<ul style="list-style-type: none"> • Käsien ihon oltava ehjä, ihorikot hoidetaan kuntoon • Ei rannekelloja, sormuksia eikä käsikoruja • Lyhyet kynnet, ei kynsilakkaa • Rakenne- ja geelikynnet kielletty <p>Desinfioi kädet</p> <ul style="list-style-type: none"> • ennen ja jälkeen lähihoitoa, ennen aseptista toimenpidettä ja eritteiden käsittelyn jälkeen • ennen suojakäsineiden tai muiden suojainten pukemista ja riisumisen jälkeen • ennen hoitoympäristöön menemistä ja sieltä poistuttaessa <p>Pese kädet vedellä ja saippualla</p> <ul style="list-style-type: none"> • töihin tullessa • kun kädet ovat näkyvästi likaiset tai tuntuvat likaisilta • kun olet tutkinut tai hoitanut gastroenteriittipotilasta/asukasta
Suojaimet: suojakäsineet, hi-hallinen suojaesiliina tai suojatakki, kirurginen suu-	<ul style="list-style-type: none"> • Suojakäsineet: kun käsittelet verta, eritteitä, haavoja, ihorikkoja, limakalvoja tai kontaminoituneita alueita tai välineitä. Suojakäsineet ovat toimenpidekohtaiset, eikä niillä saa levittää mikrobeja ympäristöön. • Muita suojaimia käytetään, jos on roiskevaara

nenäsuojus, silmäsuojain	
Hoitoympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • Hoitoympäristö pidetään siistinä ja puhtaana, eikä sinne varastoida puhtaita hoitovälineitä • Hoitovälineet puhdistetaan desinfioidussa pesukoneessa tai pesevällä desinfiointiliinalla tai -aineella aina käytön jälkeen.
Eritetahradesinfektio ja veritartunnan vähentäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Poista näkyvät veri- ja eritetahrat välittömästi Kaksivaiheinen eritetahradesinfektio: <ol style="list-style-type: none"> 1) imeytys 2) pesevällä desinfiointiaineella pyyhkiminen (esim. kloori 1000 ppm tai peroxygeneihin kuuluva valmiste)
Siivous	<ul style="list-style-type: none"> • Siivouksessa tavanomaiset puhdistusaineet ja paikkakohtaiset mikrokuitusiivouspyyhkeet • Huone siivotaan aseptisen työjärjestyksen mukaan

Kosketusvarotoimet

Huom. aina noudatetaan lisäksi tavanomaisia varotoimia. Kosketusvarotoimien tarkoituksena on tehostaa kosketustartuntojen ehkäisyä erityistilanteissa, kuten tiettyjen ongelmamikrobien ja gastroenteriittipotilaiden/-asukkaiden kohdalla.

Huoneen valinta	<ul style="list-style-type: none"> • 1 hengen huone, oma wc ja suihku suositeltavia • Jos 1 hengen huonetta ei ole, kohortti tai tilaeristys voi olla mahdollinen • Potilashuoneeseen varataan potilaskohtaiset tai kertakäyttöiset hoitovälineet
Suojaimet	<ul style="list-style-type: none"> • Suojakäsineet puetaan potilas/asukashuoneessa, juuri ennen lähihoitoa. Käsineet vaihdetaan tarvittaessa aseptisen työjärjestyksen mukaan, jolloin kädet myös desinfioidaan välillä • Hihallinen suojaesiliina tai suojatakki lähihoidossa, lääkärin tutkimuksissa, huoneen siivouksessa • Kirurginen suu-nenäsuojus MRSA-kantajan haavahoidossa tai jos potilaalla on esim. hilseilevä ihosairaus tai keinoilmatie
Siivous	<ul style="list-style-type: none"> • Huonekohtaiset siivousvälineet • Huomio kosketuspintoihin ja saniteettitilojen puhdistukseen

	<ul style="list-style-type: none"> • Käytä siivouksessa desinfektioainetta, jos MDR-Acin tai gastroenteriitti
Tiedottaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kosketusvaroimista informoidaan huoneeseen tulijoita oveen laitettavalla kyltillä tms., mutta mikrobin nimeä ei laiteta ulkopuolisten nähtäväksi. Potilaalle/asukkaalle kerrotaan hänen osuutensa varotoimien toteuttamisessa. • Vierailijat käyttävät käsihuuhdetta huoneeseen tullessaan ja sieltä poistuessaan. Jos he osallistuvat esim. haavan hoitoon, heitä ohjataan käyttämään myös suojaimia.

Hoito-ohje | Infektiosairauksien klinikka | Laatijat: Mobiiliyksikkö | Hyväksyjä: Mari Kanerva | 03.03.2022